

TELEGRAPFULU ROMANU.

Telegraful este de două ori pe săptămâna: în ziua și Dumineca. — Prenumerarea se face în Sabiu la expeditoria foieș pe afara la c. r. postă, cu bujagat prin scrisori francate, adresate către expeditor. Pretul prenumerării pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pen-

Nr. 72. ANULU XVII.

Sabiu, în 11/23 Septembrie 1869.

A V I S U.

Se aduce la cunoștința publică, că cărțile scolare „Drepturile și datorințele civili”, precum și instrucțiunile pentru Invetitori au esită de sub tipariu, și prețul loru, că și alu celor lalte cărți scolare prescrise pentru

școalele populare din Mitropolia noastră gr. or. este urmatorul:

Nr. cur.	Numele cărțiloru	legate ar.	nelegate ar.
1	Abecedarulu dñi Z. Boiu	24	20
2	Abecedarulu nemtiesc	20	14
3	Aritmetică cu cifre	25	20
4	Bucovina	20	16
5	Cartea de grădini de dlu Dr. Vasiciu	50	46
6	Cartea I. de ceteire de dlu Z. Boiu	40	30
7	II.	30	25
8	Computul D. Prof. I. Popescu, legatu	—	—
9	Catechismulu micu	20	16
10	bogatu	50	44
11	Drepturile și datorințele civili	20	16
12	Elementele Geografiei	30	25
13	Istoriei universali	30	25
14	Istoriei naturali	30	25
15	Gramatica rom. de d. Par. Savia Poporiciu Barceanu	50	40
16	" " " " d. Nic. Mihaltianu pentru II clasa	10	—
17	" " " " pentru a III cl.	16	—
18	" " " " a IV cl.	24	—
19	Istoria biblică cu iconice	25	20
20	Instrucțiune pentru Invetitori	20	—
21	Ornologieriu — Ceaslovu	75	60
22	Octoichulu micu	75	60
23	Manuducere pentru Invetitori la Abecedarulu dñi Z. Boiu	24	20
24	Manualu de limbă rom. de Invetitor. Bellissim	20	18
25	Patru tabele mari de litere, laolaltă	40	—

Directiunea Tipografiei archidiecesane.

Evenimente politice.

Până în momentulu, când scriem, rendurile acestea, dietele cislătane suntu dejă deschise, afara de cea din Boemă, pentru cărea încă nu s'a finit alegurile deputatilor. Ministrul de interne Dr. Giskra a indreptat unu circularu către locotenatorii tierilor reprezentate în senatul imperial în cauză alegilor direkte la senat. După cum ne spune foile de acolo acestu circularu a fostu primul în tote locurile cu placere mare, și tote dietele se voru ocupă seriosu de elu.

Canceleriul imperial contele de Beust a întreprinsu o caletoria prin München, Stuttgart și Baden-Baden în Elveția, unde petrece și ministrul ruseșcu.

Un telegramu de alalta-ieri ne anunță sosirea cancelariului imperial în Baden-Baden, unde regină Prusiei a datu, după o corespondintă a „N. Fr. Pr.” unu prândiu strălucit u onoreu ospelui. Se dice, că regină și aru si luat cu aceasta ocazie ansa de a vorbi de relațiuni amicabile intre Prussia și Austria.

Din di în di se repetește totu că mai mare siguranția scirile de modificării în ministeriul ungurescu, despre cari amintiserău și noi în rândul trecutu. Se vorbesce acum și de repasirea ministrului de interne Wenckheim și înlocuirea lui prin ablegatulu Csengery. În dietă Ungariei se va luă la desbatere afara de budgeto, și legea despre regularea municipielor, despre revisiunea legei electorale și a reformei casei de susu.

Din vorbirea banului Croaciei estragemu următoarele pasagie, cari se referesc la politică lui. Între altele dice: că principiile, pre cari și va basa regimul său, suntu legea fundaționale despre regularea relațiunilor dreptului de statu între ambele părți ale imperiului austro-magiaru, art. XII din anulu 1867, și legea de impacuirea intre regatul Ungariei, Croaciei, Slavonie și Dalmaciei; de acestea se va tienă nestrămutat, convinsu fiindu ea acelea intemeiază binele tierilor. Oferese mâna de impacare la toti aceia, cari voru inceta a fi contrari la cointelegera facuta cu Ungaria. Mai departe declară, că va îngriji de desvoltarea

libertăției și a naționalităției prin emendarea constituției, și de desvoltarea spirituală și materiale prin întemeierea de institute folositore. Acestea voru și principiile, ce lu voru conduce în politică regimului său. Arata că cu ajutorul patriotilor săi a câștigat pentru aceste regate (Croat. Slavon. Dalmat.) unu regim autonomu independente pentru afacerile interne, cultu, instructiune și justiție, cu drept de legislație nemarginată în sfârșit acescă și drept corona a opului, amintesce manuscrisul pre înaltu din 19 Augustu, prin carele Maj. Sea înaltul monarh declară provincialisarea unei părți a granitiei militare.

Starea sonatatiile imperatorului francesc este după „Moniteur universel” imbucurătoare, asiă încă Imperatorele neîntrerupt se ocupă ca lucrările sele obieciuite.

Ablegatulu turcesc Djemil Pasi a parasit Parisulu, spre a anunță în persoană sosirea imperateli Eugeniu în Constantinopole.

Din Spania ne a sositu eara sciri noue despre candidatul la tronu. Ablegatulu portugiesu la curtea parisiene, M. Soldah a va pleca, după ce a mai avut o întâlnire cu marsialulu Prim, la Lisbona, spre a câștiga curtea de acolo pentru candidatura ducelui de Genua pre tronulu Spaniei.

Adunarea senatalui din România deschidește în septembrie trecuta după votarea contingentului de 7000 feori ieri și au închisu siedintă a extraordinaria. Presedintele a fostu Dlu Plagino, generalul principelui Stirbei.

Adunarea seaunala a Sabiu lui s'a tenu în 17 Septembrie st. n. sub presidiul primariului Gibel. La acesta adunare au fostu reprezentate și comunele scaunului filiale alu Talmaciului și alu Saliscei, precum și comunele foste granitare Vestemu, Sină și Racovita, cari acum suntu incorporate pre basea cunoscutei ordinatiuni ministeriale la scaunulu Sabiu lui.

Ca objectu de pertractare arata presedintele, ordinatiunea ministeriale privitor la legea despre enumerarea populației.

În provinciele din Monarchia pe unu anu 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. s. Pentru princ. și terii straine pe unu 12 pe 1/4 anu. 6 fl. v. a.

Inscrisele se platește pentru intea ora cu 7. cr. și urmă, pentru a două ora cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetite cu 3 1/2 cr. v. a.

Baronul Ios. Bedeus înăndu cuvintul și exprima parerea de reu, că că objectu de pertractare alu adunării prezente să a anunciat numai legea despre enumerarea populației, precându sunu alte obiecte de o însemnatate gravă pentru viața municipale a scaunului, cari numai potu fi amanate. Între altele arata vorbitorulu, că comunitatea Sabiu lui nu s'a potutu învoi nici decum cu ordinatiunea ministeriale în privința incorporării comunei scaunului filialu alu Talmaciului și Salisceii și alu comunelor granitare, ci a protestat în contra-i, că unui actu, ce n'a fostu adusu pre calea legei.

Deci propune: că acelu protestu alu comunității Sabiu lui sa se ia la protocolu cu urmatoreea declarare: că deore ce la adunarea de fată afara de reprezentanții comunelor tinențe de scaunulu Sabiu lui iau parte și reprezentanții acestor comuni, cari mai nainte erau supuse, iera a cum pre cale administrativa anescă la scaunu; în urmă acestei compunerii adunarea prezenta nu se poate privi de o adunare în sensulu legei sustătoare pentru reprezentarea scaunului Sabiu lui, de aceea nu se poate lasă la nici o discussiune și niciou poate aduce vreunu conclușu.

Președintele declară, că de-si numărarea populației se poate face și fără confaptuirea adunării scaunale, cu totu acestea îroga să participeze.

Baronul Bedeus declară că din cauza susu aratata nu potu participa și parasesce sală dimpreuna cu reprezentanții orașului.

De asemenea reprezentanții comunelor încă să alătură la protestul comunității Sabiu lui și parasesc sală.

Pre cându se intempla acestea, d. Dr. Dim. Raeciu înăndu cuvintul în numele reprezentanților români, cari remaseseră, dice cam urmatorele: Ca elu și conaționalii săi, cari s'au tenu în decursu de seculu de scaunulu Sabiu lui, au portat dimpreuna totu poverile, fără de a avea parte la dreptula administrării proprii, de care se bucură toti cetățenii tierii, au venit cu bucuria la adunarea scaunale, în acceptare justă, de a fi primiti cu bratii deschise de către frații săsi; insa trebuie să marturisescă cu durere, că se vedu inselati în acceptarea acestea, în locu de a-i primi fratiescă și de a îndrepta prin aceea unu nedreptu de sute de ani, iau respinsu cu recela. Ca incorporarea comunelor române reprezentate să a facutu în modu legalu, pre basea neatcabile a legei sanctionate de Maj. Sea si pre basea dispoziției libere, ce i s'a datu ministeriului prin dieta; de aceea protestul unei frazioni a adunării scaunale în contra legei sanctionate și nelegalu și nu are locu, pentru aceea face propunerea: că presedintele se respingă declaratiunea cea ilegală a frazioni, ce a parasit sală, că onă ce nu are locu și sa nu o primescă în protocolu.

Președintele observă, că propunerea nu se poate lăua la pertractare fiindu ca adunarea a devenit neapă spre a aduce conclușii, dară voindu propunatoriul, se poate lăua la protocolu; ceea ce se să face.

Dela dietă a Bucovinei.

Discursul parintelui Andreievici în cauza limbii române.

Domnulu capitanu alu tierii, preștematulu nostru presedinte, avu bună vointia, de a deschide sesiunea dietala pentru anulu curint, ca și în anii trecuti, cu unu cuventu rostitu și în limbă națională română și, provocându-ne a intona Majestatei Selu pre gratiosului nostru Imperator și duca unu: „se trăiescă”, amu esclamatu cu totu din anima

credincioasa : „se trăiesca Majestatea Sea, pre gratia osulu Imperatu alu Austriei si duca alu Bucovinēi.“

Dându noi acestu respicamentu alu simtintelor nōstre de cetalieni credinciosi si devotati in limb'a nōstra nationala, credu ca intre alte motive binecoventate, avemu specialminie unulu carele ne atinge pre noi fōrte de aprope, motivulu adeca, că Majestatea Sea a binevoitu a secliuā in 21 Decembrie 1867 si articolul 19 din legea fundamentala de statu, referitoru la egal'a indreptatire a naționalitătilor si a tuturor limbelor de tiéra in scola, diregatoria si vietia publica.

Cu acēst'a nu pote nimene mai multu se pri- vésca limb'a româna de o limb'a numai tolerata in Austri'a, de óra ce prin legea fungamentalala de statu, sanctiunata de domnitoriu, este ea dechiarata de limb'a egalminte indreptatita cu limbele celor lalte popora. Cu atât'a mai putien i se pote de negă limbbei române aplicarea deplina in scola, dirigatoria si vietia publica in Bucovina, unde prelunga dreptulu istoricu de sute de ani, ascuratul trecerea tierii sub sceptrul Austriei si prin garanti'a statului quo, este si astădi limb'a poporatiunei precompenitōrie din tiéra, prin urmare in Bucovina limb'a tieriei in tota puterea cuventului.

Daca asiā dara in sessiunea din anul trecutu domnulu Croitoriu, deputatulu tienutului Sucevei, a respicatu dorintia, ca in tratările dietale sa se aplice si limb'a româna, a pretinsu numai unu lueru ce e cu dreptulu si legalu; domni'a lui a respicatu o dorintia, carea este si a poporatiunei, pre carea noi o representāmu.

Cugetu asiā dara, si cetezu a-mi respică opinionea mea, ca nu ne potem margini numai prelunga aceea, ca in decursulu sesiunilor nōstre, din gur'a pre stimatului nostru presedinte se audim cuveniula de deschidere in limb'a româna a tierii, ci, pre bas'a dreptului garantat prin legea fundamentalala de statu, se representāmu pre terenul di-tale si limb'a celor'a ce ne au ablegat pre noi, de óra ce suntemu chiamati, a representā intre alte interese vitale si interesulu culturei naționale, carea, fără de respectarea si aplicarea limbbei in afacerile vietiei publice nu e cu putintia.

Cu acēst'a se va manifesta inalt'a casa si in punctul limbbei tierii de adevăr'a representantia a poporului. Cu acēste'a se va mediloci o intielegere mai esacta intre noi toti si una reportu naturalu intre representanti'a si poporatiunea tierii. Cu acēst'a inse-si legile si asiediamintele votate de noi, voru si intieles mai bine si intimpinate cu incredere mai multa de poporu.

Sunt in pozitiunea placuta, de a respică, că cele desfasuriate de mine pana acum'a, nu suntu numai cugetările mele individuale, ci opiniunea unui numeru, fōrte considerabilu, a domnilor deputati. Missiunea si onoreea mea este asiā-dara mai multu aceea, de a si organulu opiniunii si dorintielor generale.

Spre realisarea pretensiunilor juste si legale pentru limb'a tierii suntu deocamdata de lipsa dōue: un'a adeca, procurarea unui stenografu român, iera alta dispositiune, ca protocolele siedintelor dietale sa se compuna si in limb'a naționala româna.

Ei sustieni cu firmitate, ca dispusetiunile acestea se tieni de competint'a presidiului, prin urmare nu e de lipsa, de a face o propunere carea sa se trateze dupa prescrisele ordinei casei, deoarece in privint'a acēst'a nu este ceva desuptu, dela care sa se faca acum'a o abatere.

Respicându asiā dara o pretensiune drépta si legala a poporatiunei si dorintia unei parti insemnante dintre membrii inaltei case, — mi ieu libertatea de a me adresă cătra dominulu presedinte cu caldura, că sa bine-voiesca pro primo: a pune la cale procurarea unui stenografu, pentru copiarea discursurilor in limb'a româna iera pro secundo: a face dispusetiunea receruta, spre a compune protocolele siedintelor si in limb'a româna, care sa se cetesea cu prilegiul si in scopul autenticării.

In casulu, deca in privint'a formală s'aru nasce unele indoieli, mi rezervu dreptulu, de a face o propunere speciala.

„Albin'a.“

Conferintiele invetiatorilor
din tractul I si II alu Sabiului, tenuite in 27 Augusto 1869.

(Incepătulu la 3½ ore dupa am.)

Dupa canticarea: „Bine esti cuventul Christosse Dtieulu nostru“, se ceteze protocolulu siedintei

trecute si se autentica cu putine modificatiuni. La ordinea dilei se pune desbaterea despre modulu propunerei geografiei pre basca manualului de fatia, in scolele populari.

Conducatorulu provoca pre membri a se dechiară despre acēst'a, in urm'a cărei'a se nasce o discussiune via si interesanta, la carea luara parte activa multi dintre invetatori, intre cari cu deosebire Ioanu Metiu din Resinari, Demetriu Lazaru din Porcesci Georgiu Pop'a din Gur'a-Riului si conducatorulu s. a.

Anumitu inv. Metiu dice, ca, de óre ce neavandu noi pana acum cărti didactice potrivite pentru propunerea geografiei si reconoscendu eruditate autorului crede, ca aru fi oportunu că conferint'a sa ia manualele acestea la critica, si sa-si dea parerea, deca suntu bune si deca se potu luă apoi de baza pentru invetiamantu in scola populara.

La propunerea conducatorului insa si a presedintelui, confer. se dechiară ca, din caus'a scurtimei tempului nu a putut percurge acele manuale asiā, că sa-si pote dā o parere intemeiata si judecata esacta, conscientiosa despre intocmirea acestor manuale.

Si asiā propunerea inv. Metiu remane in minoritate, cu acelu adaosu ca conferint'a se va pute dechiară mai bine in confer. an. viitoriu, dupa o practicare de unu anu alu acelor manuale, de spre ele.

Dupa aceea, Inv. Dim. Lazaru arată metodusu practisatu de densulu intru predarea studiului geografiei. Si adeca densulu incepe mai intaiu a introduce pre copii in aceste cunoșinti dela cunoscutu la necunoscutu, dela aprope la departat, largindu-le treptat cerculu cunoșintelor geografice. D. e. incepe cu cunoșcerea si numirea satului in care se afla, trece la locurile cele mai de aprope, la tienutu, de aci la districtu (scaunu, comitat), dela districtu apoi cu incetulu la tiéra intréga, asemenea dela isvoru la pariu, dela pariu la vale, dela vale la riu, etc. dela colina la délu, dela delu la munte, la situatiunea muntilor la piscurile cele mai inalte, pana ce invetiatorulu castiga cunoșinti'a tieriei intregi.

De acēsta parere este si invetiatorulu Chirc'a urmandu si densulu totu acēsta cale in propunerea geografiei.

Inv. Georgiu Pop'a din Gur'a-Riului dice ca densulu a luat mai intaiu cosmografi'a, au purcesu dela cunoșinti'a stelelor, a stelelor fisce la planete, intre cari se numera si pamantul si apoi au purcesu dela pamantul intregu la pările lui cele mari, la impartirea acestor'a pana au venit la cunoșcerea geografiei patriei.

Dirigentele Munteanu din Tilisc'a dice, ca si densulu au urmatu totu unu asemenea metodu.

Conducatorulu provoca pre membri, ca si altii sa comunice metodusu urmatu de densii la propunerea geografiei, seu sa se anuncie asupra celor deja espuse. Neinfatiosandu-se in se nimenia densulu insu-si cuventulu aratandu punctele de manecare, cari suntu de totu opuse unulu altui'a, in aceste dōue metode de propunere, si recomenda că celu mai coresponditoru mintii si priceperii copiilor, pre celu d'antaiu, adeca celu purcezatoru dela impregiurimea cea mai deaprope, dela tienutu la pările cele mai departate, la districtu (scaunu, comitat) la provincia, la tiéra intréga, la tierile invecinate s. a. mai departe.

Conferint'a ridică indigitările date in privint'a propunerei geografiei de cătra inv. d. Lazaru la valoare de conclusu.

In fine intreba presedintele, că poate se privi opulu de facia că manualu de geografia, seu numai ca carte de cetire cu cuprinsu geograficu? — care intrebare produce o discussiune mai lunga si adeca :

Inv. Georgiu Pop'a dice ca pentru scolele populari aru trebu si se faca unu estrasu, si acel'a sa se predea copiilor.

Inv. Bancila privesce secliuā II-a cărtie de lectura, că manualu de geografia si si că carte de lectura, si este de parere, ca sa se faca cunoscuta in totu cuprinsul seu copiilor.

Presedintele replica inv. Georgiu Pop's, ca unu estrasu aru da fōrte multu lucru, si nu aru aduce mare folosu.

Spune ca densulu este multiomitu daca scolarii unei scoli populare seu parochiale cu 3 clase,

sēu cu 2 clase in 3 sēu 4 despărtiaminte, voru cunoscere lucrurile si locurile mai insemnante din patria, si ce este mai esentialu din geografia pamantului intregu. Dela o scola normala, seu capitale va cere mai multu, adeca că se scie, ca ce este mai vrednicu de memorat in cutare cetate, căti locuitori are, căti are provinci'a seu tiéra asemenea si o cunoșintia mai estinsa ceva a celoralte părți de pamant, si apoi principiile cosmografiei.

Dirigentele Munteanu e de parere, că in un'a classe nu e convenabilu cu principiile pedagogice a face mai multu ca 2 despărtiaminte, de óre ce invetiatorulu nu poate ocupă totodata pre toate 3 sau 4 despărtiaminte.

Inv. Chirc'a ia cuventulu dupa acēst'a, si orata, că deore ce chiaru autorulu vedesce in prefatia, ca cartea asiā numita „Elemente de geografia“ are de a se privi că unu legendariu pentru geografia, in cari suntu bucate de cettu cu cuprinsu curat geograficu.

De acēsta parere este si presedintele, si conferint'a o primesce de buna.

Cu acestea se incheia siedint'a la 5 ½ óre dupa amedi, desigandu-se siedint'a a III pre 8 óre a. amedi ale dilei urmatore. Ca substratu alu discussiunii acestei siedintie urmatore, conferint'a hotaresce, manualulu „elemente de istoria naturale,“ si „elemente de istoria patriotică si universale.“

Sa eele 23. Aug. 1869.

(Urmare si sine din nr. tr.)

Ei bine dle corespondinte si cu tōte acestea reale, cu acestu modu de vietuire cu tōte acestea fatalităti, Sacelenii in ceeace se atinge de scola, totu au facutu mai multa că multe alte comune in condituni multu mai favorabile. Rari suntu acei Saceleni, cari sa sia nascuti si crescuti aici, si sa nu scie ceci si scrie. Scii dta ca in Sacele inainte mai cu o sută de ani, existau scole; ca pre la a. 1800 era in Satulungu unu invetiatoriu din pările Clujului absolut filosofu? ca in Sacele, ca deosebire in Satulungu si Cernatu, inca dela 1836, prelunga limb'a româna se invetia si cea germană, ba in Satulungu dela 1843 si cea magiara? Scii dta ca in Satulungu indata dupa revolutiune se inițiată o scola normala cu trei clase dopa sistem'a de atunci, si alt'a cu dōue clase paralele, si ca de invetiatori prelunga cei vecchi alesera pre par. Radu Pope'a absolut filosofu ca directoru, si pre d. Demetr. Coșteiu pedagogu de Vien'a, de presentu la scola capitale din Brasovu. Apoi d. Z. Boiu absolut gimnasistu, cu esamenu de maturitate, de presentu parochu, si profesor la institutulu teologic-pedagogicu din Sabiu. Mai apoi d. Ioanu Tezloveanu, absolut gimnasistu si pedagogu de Vien'a. Si in urma, in 1858, cându scola se prefaçă in scola capitale publica cu patru clase, si alte clase populare, veni d. Ioanu Dorca directorul de astădi, iera-si gimnasistu absolutu eu esamenu de maturitate, si teologu. Vedi d. Cor. totu barbati, carii si facusera studiile cum se cuvine.

Scii dta d. Cor. ca lefile inv. erau căie 300—400 fl. M. C. pana la 1859. si ca nu poporulu este causa, de adi suntu asiā subtirele cum dici dta, ci fostulu consiliariu de scole d. Vasiciu, căci dsea lea redusu dupa voi'a unei mici fractioni la 200 fl. v. a. cu tōte ca preotimea s'a opusu? Si totusi trebuie se mai scii, ca poporulu, de carele dia dici ca aru si bunu bucurosu, sa se inchida scola, poporulu acesta dicemu, consiliatu de preotime, iera-si redică lefile inv. la 276 fl. 300—400 fl. v. a.? Mai scii d. cor. ca in Satulungu la scola capitale cu clasele paralele, suntu siepte inv. cu unu salariu de 1880 fl. v. a. pre anu, iera in celelalte comune siese inv. cu unu salariu de 1050 fl. v. a. asiā dara aproape trei mii fl. si scii dta de une se platescu toti acesti bani d. cor.? din pungile poporului d. cor. facendu-se aruncu pre fie care, nefindu venitul nici macar de unu cruceriu de undeva. Si cu tōte acestea, dta mai dici inca, ca poporulu acesta este rece, si nu se interesă de scola? Te intrebămu d. cor. unde se interesă poporulu mai bine de scola? si unde suntu lefile inv. mai bune? da, suntu in Brasovu si Resinariu Dara scii dta, de unde se platescu acelea pre acolo? au dōra din pungile loru proprii ca la noi? scii dta, ca acestu popor, prelunga tōte aceste contribuirii anuali, totu mai facu si fonduri scolare? asiā la bis. nouă din Satulungu preste 12000 fl. v. a. la bis. vechie totu in Satulungu preste 9000 fl. in Turchesiu aproape 3000 fl. si mai mici si prin Baciu-

salu și Cernatu. Scii dta ca acestu poporu recă fatia cu scăla chiar și acum în vacanțe, și tramite copii la școală, ? d. directoru Dore'a are preste dăouă dieci copii la școală privată, carii platescă căte 3 fl. pre luna. Te întrebămu d. cor. se pote se fia reu și indiferentu acestu poporu care a produs astfelii de fapte? se pote că unu astfelii de poporu, mai bine se voișca inchiderea școalei, de cău se mai plătescă la învățători! ? Se pote că unu astfelii de poporu, se fie arogantu, și despre iutorii facia cu inv. ? da, dle cor. se pote ca voru și si de aceea vreunii, căci padure fără uscătura nu este, ansa, „a parte concludere ad totum,” este, o curată absurditate.

D. cor. dice, ca „tote acestea rele nu s'ară înțelplă, dacă poporul aru și mai bine cresculu, mai bine capacitat, mai bine luminat, cu unu cumentu mai bine cundus, și de conducători ai popoului numescă Dsea, pre preoți, cari ca atari numai în și afară de bis. și implineșcă detorintele lor, daru ca propoveditorii ai cuventului lui Ddieu, n'au facutu și nu facu nimicu, afară de unul do din Satulungu, carii și acei'a anea n'au facutu destulu.“

Din cele espuse d. cor. ai pututu a te convinge cum stau lucrurile în Sacele. Ai pututu vedea modulu Sacelenilor de viață, ai pututu vedea, cu ce necasuri ero a se luptă preotimă noastră. Ai pututu vedea, ca în relațiile în cari se află Sacelenii, prelăngă cea mai bună bunăvoie, de a lumină și conduce bine acestu poporu, totuși este omului cu neputință, căci, cu ce sădesci adi, numai după vre-o cătevă lună uneori trecu ani la midilociu — până cându-ți se mai da ocazie a te întâlni, se mai adapă ce ai sădihu. Ba ai pututu a vedea din tote aceste d. cor. chiar și reulu celu mai mare ca tota inteligenția noastră din Sacele eșe dela noi și împopulează orașele și târgurile României, ba și Turciei, și noi remanem totu numai cu începatori, cu carii trebuie să începem d'a capo. Si totu d. cor., cu tota această stare fatală și critica a românilor Saceleni, cu tote aceste condiții nefavorabile, cu totă greutate, cari le suportă ei, și vedi tu ce școle au ei? Ai vedi tu ce flori frumosă în școalelor? ai vedi tu ce fructe bune și placute a rezultat din acela? cine este deci motorul, carele au pututu asiă bine cultivă, unu pamentu asiă rece și intenționu? cui se potu ascria aceste rezultate asiă frumosă? au nu d. cor. semenelorul? au nu conducătorilor, adeca preotimă care singură este acelu motor? merita dara a o inferă dta de neactivă, comoda și lenesie?

Dle Red.! Cele espuse mai susu, suntu atâtea adveruri, suntu atâtea dovedi eclatante și argumente, cari restăru pre deplinu asertările dlu cor. și nici n'ară mai merită că cineva sa se mai ocupe, cu reflecții și la a treia parte a corespondenței d-sele, dara fiindu ca ni s'ară pută obiectă că de pre acestu terenu, simțiindu-ne mai slabne-amu retrasu; venim deci și comprobă d. cor. că și aici, că și în cele mai susu relatăte, rețină d-sea. Contra probă despre adverul asertărilor noastre, suntu chiar' cuvintele d. cor. despre înflorirea școalelor noastre. Pută voru ore și bune nisice școle, unde poporul cu preotimă că factori imediali ai școalei, se uș-ai aibă și ei meritele lor? unde sa nu-si sia datu și ei concursulu loru la acele? Aru și o mare contradicție a afirmării acestei dle cor.! Se pote ore a se face astfelii de lucruri fără conducători? Se pote, că conducătorii, cari, dici ca suntu preoți, se capaciteză pre poporu, și sevarsu cele arestată, fără că sa-lu învețe mai întâi? Se pote, că poporul, fără concursulu preotimă, sa-si aléga inv. asiă bine cvalificati, asiă bine pregătiți pentru chiamarea lor? Nu, dle cor. nu, fără preotimă că conducători, că luminatori, că învețători, nu se pută face nimică. Si d-ta pre lăngă tote opintelile d-tale, de a înnegri și calumnia acestu poporu și preotimă, cându-ai laudat școalele și învețători, ai laudat și nevrednici poporul și preotimă. Si este o curată absurditate a afirmării, că acei'a cari sustinu școalele, și le provedu cu astfelii de inv. harnici, și cari îngrijiti de viitorul acelor școle, sciura din nimică a radică astfelii de fonduri frumosă aru și reci și nepăsători, comodi și lenesi. Deci se intielege dle cor. că preotimă, că conducători, a trebutu, facându cele arestată, sa-si cunoscă și implineșcă datorințele sele, nu numai in, ci și afară de bis. cum dici d-ta ci chiaru și prin predici, atât publice câtu și private. D-ta pote că n'ară fostu dle cor.

prin bisericile noastre că sa vedi, ca fia-care preotă în tote Duminecile, spune că ce-va poporenilor sei, unde aplică cuvintele din S. Evangelia. D-ta pote că n'ară auditu că, cu deosebire în Satulungu, în păresimi se tienă predici regulat, ieră alta dată la ocazie. D-ta pote că n'ară fostu pre la ingropacii, că sa vedi, ca este obiceiu, a se tienă la fia-care mortu fără plata predica. Asiă dara, lauda aru și meritul dle cor. și nu defaimare, și aru fi meritul cu atât'a mai multă lauda, cu cătu, ca a sciută a efectuă acestea tote, cu unu poporu în astfelii de relații sociale, cu unu poporu mai multă crescută de natură, espusu atâtora impregiurări grele și fatale, conduceandu-lu, capacitându-lu și învețându-lu prin tote mijlocele intelectuali și morali.

Da, dle cor. și noi scimă că mai este multă de facutu în Sacele, și noi scimă și cunoștemu multe rele, cari trebuie delatorate, de către intrădeveru voimu binele poporului, de către voimu fericirea atâtă materiale cătu, și spirituale a lui. Însă tote la tempulu seu, și cu mare precauție și înțelepciune, și nu asiă deodata cu bat'a 'n balta, ca atunci, în locu să folosescă mai multă strică. O ideea fia cătu de salutaria, devine funesta și nefericita de către nu se propune la tempulu seu și cu multă circumspetivă. Inteligenția noastră a vedea retelele și le cunoscă și istororul loru de aceea înca de vre-o căli-va ană să găndiu la delatorarea loru.

Inteligenția noastră a vedea ca poporul nostru mai preste totu, pre lăngă economia de viteze și pórta, este totu deodata unu poporu care mai speculează și cu alte produse, a vedea dara, că are neapărată trebuință de științe mai reale. Pentru că sa suplinescă și astă lacuna, a înființat o societate „de pastrare și împrumutare“, din al cărei'a venit, cându fondul de rezerva va ajunge o sumă mai considerabilă, — să se sustina profesorii trebuincioși pentru nisice școli reale și comerciale. Vedi dara ce felu de indiferentismu domnescă pre aici?

Apoi d. cor. cându impută preotimăi, că se excusa cu afaceri familiari, nu socotesci nici decum să fatală ei poziție? Nu socotesci d-ta că preotimă noastră din Sacele are poziția cea mai critică? Nu scii d-ta că preotul din Sacele n'are nici unu crucieru macar venit ficsu dela cine-va? Nu scii d-ta că pre elu 'lu poti asemenea cu cersitori? În tote părțile preotulu mai are că preotu șrescăre venituri, căci poporul este constrinsu a-i dă casa de locuitu, a-i dă unele pamenturi de lucratu, a-i dă ferdel'a, la noi insa, nu e nimică de acestea, la noi este singuru numai altariul venitul preotului, și acolo, nu e constrinsu nimenea a-i dă nimică, ci aterna dela buna voință a poporilor, aterna dela înțelepciunea preotului cum scie sa tracteze și se umble cu parochianii sei. În ună și aceea-si parochia, unu preotu pote se aiba unu venit frumosu, pre cându altu preotu, pote cu purtări mai bune, dara fără științe de a tracta cum se cade cu poporenii sta mai se mōra de fōme. Vezi dle cor. cum ai disu și de poporu, cum se pote, ca preotimă este în stare materiale buna. Da, ai dreptu, suntu și de acei preoți cu venituri frumosă înca, insa acelea vinu, cum ti-amu arestatu mai susu, și dela marimea parochielor lor. Insa māne poimāne dle cor. parohii din satele vecine nu voru mai schimbă cu ai nostri.

Acestea dle red. amu voiu a le aduce la cunoștința dlu cor. și a stimulului publicu ceterioru, că sa se văda adverul celoru inscrise în nrii amintiri, ai pretuiților d-vostre diuariu de d. cor. Si de către d. cor. nu va fi multiamită cu acestea, atunci binevoiesc și subscrive numele, că sa scimă cu cine avem de a face.

Romania.
„Adun. Nat.” aduce urmărea înștiințare dela congresul archeologic din Copenhag'a:

„Dlu Urechia a vorbitu despre anticitățile Moldovei, și dlu Odobescu despre România. Ambele cuvențări au atrasu vreun interes și frenetic aplause din partea congresului. Congresul a fostu închisu prințu dneu regale la care au asistat corpul diplomaticu, ministrul danez; famili'a regale înca a asistat lungu tempu. Sera a fostu mare serbare tivoli. La 4 și 5 Septembrie au urmatu execuțiuni archeologice. Populația a fostu continuu pre picioru de mare serbare. Diapelul Romanu falsă prelăndința. La Elsenoru a ur-

matu banchetu de adio, la care dlu Urechia a portat unu toastu pentru Danemarc'a. Toaste purtate pentru România și vine aplausul pentru ea. Toaste în tote limbile, la care România a fostu a 5-lea.“

Munich, 15 Septembrie. — Eri sér'a, Dlu României a sositu aci. Regele fiindu absente, onoarele de receptione au fostu facute înaltimă sele de către principale Adalbert, unchiul regelui. Astăzi Principale Carolu a primitu visită principelui Adalbert și a primului ministru, principale de Hohenlohe. La 3 ore a fostu datu în castelul regale Nymphenberg unu mare prânz la care a asistat Domnul României și sūta sea.

Mâne, înaltimă sea va pleca la Veinburg în Elveția. (Monitoriu.)

Varietăți.

** Sabiu, 10 Sept. Despre călătoria Esclentiei Sele D. Bar. Eötvös, Ministrul culturii și al instrucției, aflămu din istoru sigur, cumea sosindu la Alb'a-Juli'a, și vizitându școalele, au pornită de acolo în 7/19 la Blasius, de acolo se va duce la Aiud, Clusiu, Vásárhely, Udvarhely, Cicu, Brasovu, Fagarasul și Sabiu.

** (Dechiarări) Vediendu în „Tel. Rom.” nr. 71, că dnii învețători ai tracelorlori Sabiu în conferințele învețătorescă tenuțe în 27 Augustu a. c. m'au onorat cu alegerea de conducători alu conferințelor, și trămitindu o deputație sa me invite la sedințe, acea deputație nu m'a aflată acasă, — că nu cum-va absențare mele și de acasă și dela conferinție sa i se dea explicație falsă, vinu totu pre calea același a declară, că absentarea mea de acasă pre o oră în afaceri oficiale a fostu curatul numai o înțemplată și a pututu obveni cu atât'a mai usioru, cu cătu eu, de-si în mijlocul acestor tracă, totu și n'amu primitu cerculariul conchiamatoriu și asiă n'amu avutu scire despre conferinție. Altintre de sigură nu asceptam deputații, ei mi cunoscemus datorintă și între frații și colegii mei. Ieră dloru învețători le multiamescu în public pentru onoarea ce au binevoită a-mi oferit. Sabiu, în 9/21 Septembrie 1869.

Zボイ.

** Necrologu. Comună noastră Siri'a avă în 30 Aug. o diplă de dolu și întristare, — o di acăstă, în care moarte alinse durerosu nenumai pre o familie venerată, ci înca și pre întregul cercu protopresbiteral, pentru că în 29 Aug. după unu morbă grea și rapede de 5 dle protopresbiterul gr. or. Georgiu Popescu, în etate de 51 de ani, se mută la cele eterne, ieră în 30 Aug., s'a immormentat în cimitirul de lăngă biserică. — Immormentarea s'a celebrată de către unu număr mare de preoți sub pontificarea Pre Veneratului protosincolu dlui Mironu Romanu, asistându la solenitatea funebrală număr sîrte însemnatu de poporu, care după incunoscintierea tristei întemplări acurse înca și din cercul Butenilor, unde reposatul a functionat totu în calitate de Protopresbiteru. Afara de venerat'a domna socială și stimată familia pre care moarte, prin rapirea sociului și parintelui adencu a atinsu inimă loru, plâng și jelesc pre acestu venerat Proto-preot preotimă și totu poporul român din acestu cercu, căci prin moarte lui, perdurămu unu Protopresbiteru dintre cei mai cu zelul și unu naționalist energic. — Perdere cu atât'a și mai durerosă, căci lu rapi moarte tocmai atunci, cându-acestu cercu avé mai mare necesitate de activitatea lui cu organizarea sinodelor parochiale și celu protopresbiteralu. Fia-i tieran'a usioră! — Beldi de a m. p. preotu.

„Alb.”
** în ministeriu ung. de justiția, ne spune „Hon.” săru și tienutu nisice consultări în privința organizării judecătorielor comitatense, și săru și șolarită, că pentru Ungaria sa se înștiințeze 57, ear' pentru Transilvania 12 seaune judițiale.

** (Monumentu) Cu o solemnitate mare se radică în 10 l. c. în apropierea comunei Gur'a-Hontiu monumentul martirului naționale din 1848 Ioanu Buteanu. La aceasta solemnitate luă parte o multime însemnată de poporu. Par. Prot. S. Balintu după sănătarea osamintelor fosiliștilor său comilitonu face uinele schitie biografice ale reposatului. B. Stanescu arată poziția lui politică și socială. Badescu celu o poesia, ieră preotul N. Butariu roșit o cuventare insuflătorie.

L I S T A

despre numerii sortiurilor trasi la ocaziunea sortitiei filantropice arangiate in folosul fondului Asociatiunii nationale in Aradu, pentru cultor'a poporului romanu, si esecutate, in ora de repausu a petrecerei de dantiu tienuta la 1 Septembrie nou 1869.

(Urmare din nr. tr.)

Numerulu	Sortiului	Castigului	Descrierea castigului	Numele donatorului
6990	89	O cureau pe pusica, lucru de brodaria, mf. pr.	Dsior'a Sidon'a Secasianu din Sireia.	
7170	119	O corbea de flori de galanteria, mf. pr.	Dsior'a Olg'a Frusia din Aradu.	
7203	47	Unu aternagiu de stergura, lucratu in brodaria mf. pr.	Dsior'a Vior'a Sierbanu din B.-Comlosiu.	
7335	51	O parechia de pantofi de catifea cu fire de auru mf. pr.	Dn'a Elen'a Vasilieviciu din Beiusiu.	
7557	53	O ola de lemn pentru tabacu, trasa cu brodaritura colorata, din lana de angora mf. pr.	Dsior'a Eufrosin'a Grozescu din B.-Comlosiu.	
7818	33	Unu scuto antiluminariu brodaritu cu inscripitiune in fire de auru, cuprinse in cadre de catifea, mf. pr.	Dsior'a Mari'a Budai din Zarandu.	
7985	135	O cotaritia de parete mf. pr.	Dsior'a Rosali'a Bihoiu, din Caransebesiu.	
8045	109	O stergura tiesuta in colori nationali, mf. pr.	Dsior'a Elen'a Novacu din Somoschesiu.	
8133	43	Unu tiitoriu de flori, lucratu in brondiu, cu sticla de cristal.	Dn'a Irina Milovanu nasc. Ratio din Mundrulocu.	
8326	79	O tasa de mesa cu decoratiuni de brodarita, mf. propri.	Dn'a Teodor'a Arcosi din Aradu.	
8362	116	Una corfa pentru bilet din lana colorata, si margele, mf. pr.	Dsior'a Sofi'a Rusiu din Aradu.	
8370	71	O cataritia de parete legata din margele colorate.	Dsior'a Versavi'a Popescu din Cuvinu.	
8620	1	Unu servisu de argintu pentru persoane in preluu de 500 fl.	Asociatiunea nationale pentru cultur'a poporului romanu in Aradu.	
8685	110	Una tirada, ce imaginiza unu cane culcatu pre o perina de metasa, mf. pr.	Dsior'a Aureli'a Neagoe din Mercin'a.	
8920	45	O straitia de venatu, brodarita, din lana de Berolinu, mf. pr.	Dn'a Catarin'a Pagubeanu Bocusanu din Aradu.	
9106	82	O corftita de masa pentru bilete, mf. pr.	Dsior'a Julian'a Iorgoviciu din Aradu.	
9122	29	Unu scaunesiu brodaritu, cu lana de bero-linu, si cu margele, mf. pr.	Dsior'a Emilia Popescu din Sireia.	
9205	123	Intra una cutie de papiru 3. bucati de vescinte pentru copii mici.	Domm'a Persid'a Petroviciu nasc. Botosiu.	
9234	68	Portretulu lui Mihaj Bravulu in rama aurita, desemnu cu mana propria.	Dsior'a Lucretia Cost'a din Aradu.	
9266	117	Unu saculetiu de tutonu, mf. pr.	Dn'a Ros'a Popescu din Sireia.	
9442	21	Unu service de thee de porcelanu finu aurit pentru 6 persoane.	Dn'a Julian'a Bonciu nasc. de Missiciu din Aradu.	
9444	25	O cutia de mesa de lemnu lucrata in mosaico.	Dn'a contessa Iosefin'a de Mocioni nasc. Barones'a de Brudern din Verpelét.	
9519	67	Una cutia cu instrumente de scrisu.	Dn'a Mari'a Gyulai nasc. Botca din Aradu.	
9622	75	O tasa de lampa brodarita si decorata cu garnitura de margele, mf. pr.	Dsior'a Sofi'a Ciobol'a din Simandu.	
9673	104	O punga indrita din matasa veneta, cu margele de argintu, mf. pr.	Dn'a Leontin'a Romanu nasc. Balomiri din Pest'a.	
9726	112	Unu desemnu de mana propria.	Dsior'a Ilca Lupa din B.-Comlosiu.	
9868	120	Una catrantia de balistu, clair lucrata cu masina de cosutu, mf. pr.	Dsior'a P. Simonu din Lipova.	
9921	85	Unu aternagiu de orologia brodaritu cu janilia pre moir alb, mf. propri.	Dsior'a Ermin'a Balomiri din Sabesiu.	
10154	132	Uno orologieru brodaritu cu margele, mf. pr.	Dsior'a Iuli'a de Ratiu din Lipova.	
10157	160	Una tienetore de sugari, in forma de casulia, din lemn.	Dn'a Terentia Pop-Deseanu nasc. Vulturu din Gy.-Varsiandu.	

(Va urmá.)

Nr. 1366-1869.
E. K. B.

Publicare.

Esamenulu de statu pentru economii silvaniali de sine statatori, precum si pentru personalulu auxiliare technicu, si pentru cel'a sentitoriu silvanale, se va tiené pre anulu acest'a in 15 Novembre in Clusiu.

Acésta se aduce la cunoscinta publica cu acea observare, cumca petitiunile bine instruite spre scopulu admiteret la acestu esamenu de statu au de a se inainta celu multu pana in 20 Octobre a.

c. la acestu comisariatu regescu pre calea oficilor antistatore.

Clusiu in 12 Sept. 1869.

Dela comisariu reg. transilvanu.

Sau perduto!!

doi cai ai lui Savu Borcea din Salisce in nòptea de 7 Septembre cal. n. a. c. din campu dela pasiune. Unu calu venetu-albu-galbuiu, de 3 ani; alu doilea e o iepa negra de vre-o 8 ani si cu cod'a smulsa, inferata cu semnulu W.

Totu on. deregatorii respective de aici si din Romania suntu rugate la casu de s'aru presentá la vre unu tergu seu Galcumv'ahineva cu caii acesteia ai opri si pre caleavea a incunosciintia pre pagubitulu.

(11-3)

Concursu.

Amesuratul concclusului adunarei generale a Asociatiunei trans. pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu din estu anu, si decisiunile comitetului subscrisu din siedint'a de astadi, se deschide prin acésta concursu la urmatorele stipendie respective ajutorie:

1. Unu stipendiu de 300 fl. v. a. pentru unu technicu (usuatu pana acum de Dionisiu Radescu, carele pana acum n'au satisfacutu conditiunei de a se legitimá la comitetu despre progresulu in studii pentru an. scol. 1868/9).
2. Unu stipendiu vacantu de 50 fl. v. a. pentru unu studentu din scola reale;
3. Unu ajutoriu de 50 fl. v. a. pentru unu soldalu, carele au ajunsu a se face maiestru, si
4. două ajutorie de côte 25 fl. v. a. pentru doi invetiacei de meseria, cari au ajunsu a se face sodali.

Terminulu concursului ce este a se adresá catre comitetu, se desige pre 25 Octobre a. c. st. n.

Concurrentii la stipendioul 1 si 2 au de a produce:

- a) testimoniu de botezu;
- b) testimoniu scolasticu de pre anulu 1868/9, si
- c) testimoniu de saracia.

Concurrentii la ajutoriulu sub 3 sa se legitimeze, pre langa atestatu de botezu, cu atestatu demnu de creditintia despre invetiarea respectivei meserii asiá, ca sa o pota purta de sine precum si despre concessiunea la aceea;

Iéra dela concurrentii la ajutoriele sub 4 pre langa atestatu de botezu, se cere adeverintia dela maiestru respectivu despre desteritatea in meseria cu carea s'au ocupatu, si despre harnicia de a se face sodali.

Totu deodata se aduce la cunoscinta celor lai stipendiati ai Asociatiunei nostre, si adeca:

Ioanu Marcusi, Petru Prodann, Stefanu Chirila, Nicolau Calefariu si Lazaru Bosiorog, cari au documentatua dejá progresulu anului scol. trecutu in studii, dupa care au meritatu a fi sustinuti in usura stipendieloru si pre anulu acest'a scol. 1869/70, ca pana in 25. Oct. a. c. sa documenteze la comitetu immatricularea loru la respectivele institute, pentru ca la din contra stipendiele se voru privi ca devenite vacante. *)

Sabiuu, 6/18 Sept. 1869.

Comitetulu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu.

*) Cele-lalte diuarie romane inca suntu rugate a reproduce in coloanele cele acestu concursu.

(8-2) AVISU.

Inscrierile la norm'a si gimnasiulu romanu gr-orientale din Bradu—Comitatulu Zarandului—pentru anulu scolasticu 1869/70 se voru incepe in 10 Septembre si voru dura pana in 17/29 Sept.; ier' in 18/20 Sept. se voru incepe prelegerile regulatu. Acésta se aduce publicamente la cunoscinta.

Bradu 24. Augustu 1869.

Directiunea gimnasiale

M. Lazaru.

Prot.

Burs'a de Vien'a.

Metalicele 5%	58 90	Act. de creditu 265 57
Imprumut. nat. 5%	67 90	Argintulu 120 25
Actiile de banca	715	Galbinulu 5 85